

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium:
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Pro Transsylvania.

Azon a gyönyörű ünnepen, melyet erdélyi egyházkerületünk volt és mostani püspökének tiszteletére ült, a kedves és felemelő érzések összhangját csak egyetlen körülmény zavarta meg, az, hogy az ünneplésből a többi vallásfelekezetek nem vettek kellő részt. Csak az unitáriusok helybenlakó püspöke volt jelen — előrehaladott kora mellett is — minden mozzanatnál. De már a testvér ágostai hitvallású egyháznak nem jutott el egy püspöke sem s a megjelent kiváló képviselők mintha azon igyekeztek volna, hogy ne terelődjék rájuk a figyelem. Hogy a görögkeletiek és görögkatholikusok távol maradtak, azon nem csodálkoztunk, bár minálunk kisebb alkalmakkor megadják a kellő tiszteletet a magyar református egyház püspökének a nemzetiségi egyházak is. Azonban nagyon feltűnt az, hogy a magyarságban, magukat velünk egynek valló vallásfelekezetek, a zsidók és a római katolikusok sem kértek részt az ünnepünkből.

Különösen fáj a római katolikusok elmaradása. Az erdélyi atyafiaknak nem, — ő nekik fel sem tűnt. Nem szokás ez minálunk — mondták. De nekünk, kik szépeket álmodunk a Jézus Krisztus követőinek a kölcsönös szeretetben egységéről, lelkes felhívásokat hallunk a keresztény koncentrációra s kik a magunk boldog elégtelenségében sem nemzeti, sem egyházi vonatkozásban nem érezzük közvetlenül magunkon az elhagyatottságot, — mi nekünk fájdalmas csalódásul hatott ez és megmagyarázta, hogy miért kell Erdélyben elpusztulni a magyarságnak.

Ne adjuk a naivat és ne kívánjuk, hogy a Jézus Krisztus tanítását gyarló emberek szószerint kövessék. Ne kívánjuk, hogy a hivatalos római katolikus egyház buzgón óhajtsa református anyaszentegyházunk felvirágozását. Ám hiszen akárhány embertársam van, kinek közéleti munkásságával nem értek egyet s visszavonulását

jobbna tartanám, de azért nem sajnállok neki jónapot kívánni s ha valami öröm éri, szívből s őszintén tudok vele örülni. Csak attól fordulok el, csak azt nem veszem észre, csak annak nem nyújtok sosem kezet, kinek egész létét, erkölcsét, munkáját károsnak, veszedelmesnek tartom, kinek nem bírom képmutatás nélkül azt mondani, hogy örülök, ha jól érzi magát.

Úgy látszik, a római katolikus egyház hivatalos képviselője — legalább ott az erdélyi részen — oly igen kárhózatossá véli református vallású magyar testvéreinek létezését is, hogy im. örömről sem akar tudomást szerezni. Pedig azt az emlegetett koncentrációt, — nem keresztényen, hanem magyar koncentrációt római katolikusok és reformátusok közt épen Erdélyben kellene létrehozni. Még vallási szempontból is az együtt tartás, egymás támogatása volna az érdek. Aki magyarnak megmarad, azt reformátusból katolikussá, katolikusból reformátussá még mindig lehet tenni. De aki egyszer oláhvá lett, katolikus és református egyházra nézve egyaránt elveszett, — az most már vallásilag is oláh leszen.

Mindenki látja, hogy az oláh tenger mint terjed, hulláma mint ragad. És mi magyarok egymásnak kellemetlenkedünk. A mindent elborítással fenyegető áradat ellen egymásba kellene kapaszkodnunk, hogy mi a helyünkön maradhasunk és mi az árvíz ránk bocsátóinak hideg előkelőséggel adjuk tudtára: nézd, ezt a másik magyar testvéreimet annyira utálok, hogy én íme még üdvözölni sem tudom; ezt ugyan én felőlem előnthez, én meg nem haragszom érte.

Krisztus szolgájától, apostolai utódától, a szeretet egyházának főpapjától ha nem is várnám a testvéri érzést, a magyar mágnástól, Magyarország törvényhozójától, — sőt akármelyik gyarló, apró, jelentéktelen kis magyar embertől is természetesen találnám. És csodálkozom, hogy akkor, amikor úgyis mindenki beszél pro Transsyl-

vania, nem *mond* valaki annyit illetékes helyen: Egyma-közt eldönteni a vitát ráértek majd akkor is, ha magatok maradtok a porondon, most először barátságba, testvéri ölelközésbe összeforva, az egyetértést és teljes rokonszenvet mindenki láttára büszkén mutogatva, mentsétek meg Erdélyt a magyarságnak.

Ha eljött volna egy-két római katolikus pap, — akármilyen kicsi rangú —, a reformátusok ünnepére, ezt az egyetértést, a magyarság egyetértését, erejét mindennél hangosabban hirdette volna. És meghallották volna, hogy a református püspök milyen buzgó áhitattal imádkozik *minden magyar* emberért, minden vallásfelekezetért, Krisztnak anyaszentegyházaért és csak azután abban különösen a reformátusokért. Hallották, látták volna, hogy a református testvéreik mennyei üdvösségüket egyedül a Jézus Krisztus által, földi boldogságukat egyedül a magyar haza boldogságában keresik.

Hát csak nem azért nem jöttek, hogy ezt ne tapasztalják?

Egyház

Erdélyi ünnepek.

Az erdélyi testvér egyházkerület új püspökét, Nagy Károlyt, ki a régi szokásjogon alapuló hűségi esküt április 15-én tette le a királyi felség előtt, vasárnap, május 5-én délelőtt szentelték fel igen szép ünnep keretében Kolozsváron a Farkas-utcai ősi templomban. A beiktató egyházkerületi közgyűlés előző nap, május 4-én d. e. 10 órakor kezdődött a theologiai fakultás dísztermében s ugyanaznap ünnepelték a boldogult Kenessey Béla püspök emlékeztét is.

A kettős ünnepen megjelent a konventi elnökség: dr. Baltazar Dezső püspök, aki a felszentelést is teljesítette és gróf Degenfeld József főgondnok s velük a konventi tanácsos dr. Benedek Zsolt. Továbbá a többi református püspökök: Tüdős István, Németh István és Petri Elek, úgyszintén mindegyik református egyházkerület küldöttsége, köztük Antal Géza, dr. Benedek Sándor, Takács József egyházkerületi főjegyzők, Révész Kálmán, Tóth Béla, Nagy Ferenc esperesek, Bernát István egyh. ker. tanácsbíró, a pápai kollégiumból Pongrácz József theol. tanár, a sárospataki Buza László egyet. m. tanár, a budapesti theol. akadémiáról b. Pap István, a mi egyházkerületünkben az elnökségen kívül Kiss Ferenc és Kun Béla egyh. ker. főjegyzők, Márk Endre egyh. ker. tanácsbíró s a debreczeni kollégium részéről Lencz Géza. Az ágostai hitvallású országos egyházat Paulik János nyíregyházi lelkész, az erdélyrészi

szász evangélikus egyházat Kisch Gusztáv esperes, az unitárius egyházat Ferencz József püspök képviselte. Be volt jelentve a kormány képviselőjeként Sebess Dénes államtitkár is, ki azonban nem jelent meg s így a kormány képviselője a helyi főispánra, Papp József-re maradt. Jelen voltak továbbá az erdélyi református egyházi élet vezetői, mind az esperesek, nagyszámú lelkész, a világiak sorából Zeyk Dániel, Lészay Ferenc, báró Kemény Árpád, Boér Elek főgondnokok, Kolosváry Bálint egyházkerületi főjegyző, a Bánffy, Bethlen, Degenfeld, Teleki, Zeyk, Gyárfás, Ugron családok több tagja s más kitünőségek.

Az egyházkerület ünnepélyes közgyűlését Zeyk Dániel legidősebb egyházkerületi főgondnok nyitotta meg, meleg szavakkal üdvözölve a megjelenteket s kivált a vendégeket. A közgyűlés tárgysorozatának megállapítása után s a püspökválasztás királyi megerősítésének tudomásul vétele után a további tanácskozást elhalasztották s a díszes közönség átvonult a Farkas-utcai templomba, kegyelettel áldozni Kenessey Béla püspök emlékének. Itt Nagy Károly püspök gyönyörű imádsága után Ravasz László mondott predikáció formájában elragadóan szép emlébeszédet. A kép, melyet Kenesseyről adott, valóban művészi volt. Művészi abban a tekintetben is, hogy idealizált. Nem ruházta fel a megboldogultat hamis szépségekkel, de kétségkívül nagy erényeit ragyogóan megvilágította s emberi gyarlóságait, mint az erények természetes következményeit megmagyarázta. Mi debreczeniek a nagy gyönyörűség mellett is nem kis resignációval hallgattuk a bülbül szavú papot; milyen jó lett volna ezt a különös nagy adományokkal megáldott mestert a debreczeni egyetem theologiai fakultására megnyerni! Most már, mikor otthon érdeme szerint magasra emelték, nem lehet erre remény.

Délután folytatták az egyházkerületi közgyűlést s Nagy Károly utódául egyházkerületi főjegyzővé 203 szavazatból 202-vel Ravasz Lászlót választották meg. Sokan panaszkodnak — s nem is ok nélkül — amiatt, hogy mi reformátusok, ha valahol egy szép tehetséget látunk, sietünk az egyházi adminisztráció munkájával minél inkább agyonterhelni. Ezek megnyugtására azonban megírhatjuk, hogy az erdélyi egyházkerületben a főjegyzőség más, mint a többi egyházkerületekben. Az irodai adminisztrációt ott elvégzi az igazgatótanács állandó főtisztviselője, az egyházi kerületi titkár, a kitűnő Péter Károly; — a főjegyző pedig valójában csak püspökhelyettes. És erre a szerepre csakugyan senki sem lehetne alkalmasabb Ravasz Lászlónál. Ugyancsak délután szép sikerű orgona hangverseny is volt, mely 6000 koronánál többet jövedelmezett hazafias célra.

Vasárnap délelőtt ismét a theologiai fakultás dísztermében gyűltek össze az atyák, a papok palástosan, a világiak nagyrészt magyar díszruhában. A

templomba felvonulás most már valóban impozáns képet adott. Az istentisztelet minden részében lélekemelő volt. A gyülekezeti közéneken kívül volt két karének, — egyik a honvédszenekar kíséretével, a felszentelés alatt halk orgonajáték, majd az esperesek éneke: Jövel Szentlélekúristen s befejezőül a nemzeti himnusz. Közben pedig buzgó imádkozás és hatalmas beszédek, melyek a gyülekezet azon részét, mely cerimóniákat várt (— nem mindenki látott még kálvinista püspökszentelést —), ámulatba ejtették, de azoknak is, kik tudták, mit fognak kapni, felülmúlta minden várakozását.

Pedig Baltazár püspök elé nagy várakozással néztek az erdélyiek. Azok, kik már hallották beszélni, olyan magasztalással hirdették ékesszólását, hogy a közönség egy része — sajnos — tán nem is az egyház iránti érdeklődésből, hanem a magasztalt szónok iránti kíváncsiságból buzgólkodott. Imádsága és prédikációja olyan volt, aminőt tőle is csak nagy ünnepi alkalmakkor szoktunk hallani. Gazdag tartalomban, mesteri a formában s apostoli az előadásban. Nagy Károly püspök nem lehet féltékeny természetű ember, hogy ilyen felszentelőt kért magának. De nincs is rá szüksége, hogy sajnálja mástól a borostyánt, melyből neki is egész koszorút kell adni. Egyházi beszéde is telve volt mély gondolatokkal, színes képekkel, költői fordulatokkal, — imádkozása pedig, mellyel a magyar hazáért, a Krisztus egyházáért, az erdélyi református magyarokért s önmaga szolgálatának eredményességeért könyörgött, valóban szárnyakat adott a léleknek s Istenhez emelt.

Vasárnap délután megint ünnepély volt, a reformáció négyszázados emlékére. Ezen megint Nagy Károly imádkozott és *Kecskeméthy István* theol. akad. igazgató mondta az ünnepi beszédet.

Kár, hogy ez alkalommal már nem volt olyan zsúfolt a templom, mint az előző ünnepélyeken. Hiába, a közönség nem bír el egymásután ennyi sok tartalmas szellemi élvezetet. Azok azonban, kik egybegyültek (— így is sokan voltak —), ismét nagy lelki gyönyörűségnek voltak részesei. Az ünnepekből egyébiránt még hétfőre is maradt, amikor ugyanis ifjú lelkészeket szentelt fel az új püspök, ki úglátszik a munkabírásnak nem ismeri határát.

Vasárnap délben több száz terítékű közebed volt a Newyork-szállóházban, hol a vendégeknek nagyobb része elszállásolva is volt. Felköszöntöket mondtak Nagy Károly püspök (a királyra s megint remekelve), Zeyk főgondnok (az új püspökre), b. Kemény Árpád (Baltazár Dezsőre), Ravasz László (gr. Degenfeldre), Nagy Elek esperes (Zeyk főgondnokra), Sófalvi Károly esperes (a vendégrek és más felekezetűekre), Boér Elek (az erdélyi papokra), — majd általános kívánság folytán Baltazár püspök szólott óriási hatással az erdélyi magyarság nagy jelentőségéről és súlyos feladatairól, — mire Ferencz József unitárius

püspök köszöntötte a vallásfelekezetek közti békés harmóniát.

Ha még felemlítjük, hogy szombaton este Nagy Károly püspök vendégül látta a más kerületekből megjelenteket s hogy ezek közül többen (a debreczeniek mind) vasárnap este Péter Károly egyházkerületi titkár vendégszeretét élvezték, végül, hogy ugyancsak vasárnap este a Newyork-szállóházban az Orle tagjai népes társaságban gyültek össze, melyen sok szép beszéd esett, kivált Baltazár püspököt és Ravasz Lászlót ünnepeve (Nagy Károly fáradtabb volt, senihogy megjelenhetett volna), végül, hogy Nagy Károly püspök 500 koronát adott át Kiss Ferencnek a Kálvineum javára, nagyjából elmondtuk a fontosabb momentumokat e szép ünnepnapokról.

Utoljára emlékezünk az új püspök előtti tisztelgésekről, mert ezeknek során kellemetlen csalódás ért minket. Mi hozzá vagyunk szokva, hogy a püspökeinket ilyen alkalommal mindegyik egyház s minden polgári és katonai hatóság megtisztelti üdvözlétének átadásával. Kolozsvárt is meg volt a szokásos tisztelgés, melynek sorát a egyetemes konvent s a többi egyházkerületek küldöttsége nyitotta meg gróf Degenfeld főgondnok vezetésével, — de a tisztelgők sorában nem láttuk ott a nem protestáns vallásfelekezeteket. Még csak egy zsidó rabbi sem. Erdély új, nagytehetségű és különösen szeretetreméltó püspöke nagy eredményt ér el nemcsak a maga egyházának, de a magyarságnak is, ha megszerzi magának s majdani utódainak a többi felekezetek tiszteletadását. Megvan benne minden kellék, hogy megszerezhesse.

Egyházmegyei gyűlés.

Az egyházmegyei gyűlések hol? mikor? és mikéntjéről? igen kívánatos volna gondolkozni, hogy abból minél több *lelki haszon* származzék a hívek lelki életére s általa az Isten dicsőségére.

1. Hol? feltétlenül a gyűlésező egyházmegye területén, ott is nem valamelyik polgári községben, de feltétlenül az egyházközség kebelében. Rendkívül szomorú dolog az, midőn az egyházmegyei gyűlés a saját egyházmegyéjének a területén kívül egy polgári községben gyűlésezik, amidőn nincs a kebelében oly egyházközség, mely meghívja, hogy az ő keresztyén testvéri kebelének körében tanácskozzék az Isten országa ügyeit illetőleg.

2. Mikor? lehetőleg egyszer egy évben, télen, adventben; *egyszer* a költség és idő kímélésből; *télen*, mert mi földművelő országban élünk, *télen* általában véve jobban ráér a kiküldött képviselőség is, de a fogadó egyházközség hívei is jobban érkeznek a vendég fogadásra és akkor jobban tudják a vendég elé tálni is, amit szívök szeretete diktál; *adventben*, mert akkor a fogadó gyülekezet hívei jobban reá érnek az ünnepélyekben való részvételre,

a tárgyak figyelemmel kísérésére, de ami fő *az emberi lélek akkor fogékonyabb*, már pedig az időt és alkalmatosságot még áron is meg kell venni az egyházi vezetőségnek, hogy a reájok bízott halhatatlan lelkeket a *várás* idején táplálják.

3. Miként? ne száraz több vagy kevesebb számú tárgysorozattal, de lélek és étellel. Ha most olyanok az állapotok, hogy előfordul az a szomorú eset, nem hívja meg az egyházmegyei gyűlést, a kebelében lévő egyik egyházközség sem, sőt még a felszólításra is nem a meghívást, de az elutasítást válaszolja a kebelbeli egyházközség, abban ám nem az egyházközség és még nem is a presbiterium a hibás, hanem más itt a hiba... Tehát miként is legyen? először is, amelyik egyházközségben tartatik, az legyen ott a szó igaz értelme szerint valósággal ünneppé téve, úgy előkészítve, hogy tudja meg akkor annak a gyülekezletnek apraja és nagyja, ifja és véne, hogy nálok akkor ünnep van; nálok akkor az Isten dolgairól tanácskoznak; nálok akkor az ő halhatatlan lelkőkről is tusakodnak, értők könyörögnek; amit az ő halhatatlan lelkők szomjúhoz, abból meg akarják itatni; Akit várnak, Aki már el is jött, meg akarják mutatni nekik a betlehemi jászoltól egész az Isten Lelkének a kitöltésig való dicsőségben. Aztán a gyűlések minél szerényebb módon, ne nagy kíméletlen költséggel (fiakkerekkel, bankettekkel), hogy az egyházközség előre ijedezzen a kiadási költségektől, hanem alázatossággal, keresztyén testvéri közösséggel tartassék; nevezetesen, a kebelbeli egyházközség nevében a presbiterium meghívja az egyházmegyei gyűlést, a meghívást elfogadva, elmegy, nem mint ez és ennek a vidéknek az intelligenciája X város, vagy község intelligenciájához, hanem mint hittestvér, a hittestvérhez illő alázattal és szeretettel és lehetőleg az önként jelentkező vendégfogadó presbiterium tagjainál helyezi el, mint hittestvér vendégeket a helyi egyház vezetősége, hol keresztyéni vendéglátásban részesülve a kiküldött képviselő, ismerkedik a közönséges, vagy magasabb családi életekkel is, viszont a vendéglátó presbiter is tanul, vagy tanít, aztán bizonyítékát adhatja keresztyéni szeretetének, vagy fordítva... A közös ebéd, vagy vacsora legméltóbb volna szeretet vendégség formájában; nekem volt alkalmatosságom a mezőtúri református olvasó-egylet kebelében egy néhány szeretet vendégséget rendezni, teljesen önkéntesen összeadott étellel, amelyen olyan szépen összeadták az ételmet a résztvenni kívánók, hogy bizony az adományozó résztvevőkön kívül, bármilyen népes egyházmegyei közgyűlés meg tudott volna elégedni, az akkori felesleget, természetesen, a szegények közt osztottuk ki.

Keresztyén lelki szememmel nézve ilyeneknek szeretném látni az egyházmegyei közgyűlést, amelyen még a családi élet is jelentkezve, megnyilvánulna

az ő szépségével, kedvességével, szolgálatkészségével; ilyen kedves családi alakban még a nők is bejárnának — még pedig társadalmi állás különbség nélkül — az egyházépítés gyönyörűsége fórumába. Talán így majd versenyezni fognak az egyházközségek a meghívásban?

(Mezőtúr.)

Horváth Károly,
presbiter.

Az érmelléki egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Érmelléki egyházmegyénk április hó 24-én Székelyhídon tartotta tavaszi rendes közgyűlését, melyen úgy lelkészeink, valamint egyházaink gondnokai, képviselői csekély számban jelentek meg. Nagyobb jelentőségű tárgyai nem is voltak közgyűlésünknek, de mindegyik elég fontos lett volna ahhoz, hogy felhasználjuk az alkalmat arra, hogy egymást láthassuk.

Közgyűlésünket 23-án délelőtt lelkészértekezlet előzte meg, melyen bennünket közelebbről érdeklő több dolgot vitattunk meg s készítettünk elő a közgyűlésre.

Zoványi Jenő felolvasása felett lelkészértekezletünk egyhangúlag fejezte ki megbotránkozását, és rosszaságát, egyben felkértük a kerületet, hogy addig is, míg nevezett ellen alkalma lesz a megtorló lépéseket megtenni, szaktárgyainak egyházunk szellemében való előadására állítson haladéktalanul helyettest. Intő példa talán Zoványi Jenő hitelveinket lekicsinylő s az egész keresztyénséget lényegében bántó felolvasása arra, hogy minden erőnkkel legyünk rajta, hogy iskoláink miénk maradjanak.

Magunkévá tettük az alsószabolcsiak fenköltén indokolt határozati javaslatát a lelkészi özvegyek és árvák gyám- és ellátási díjainak felemelhetése iránt s kimondottuk, hogy már ez évtől szedjük a lelkészeketől a 1½%, az egyházaktól 1%-os felemelt járulékokat, kiosztván házilag e százalék többletből befolyó összeget özvegyeink és árváink között addig is, míg országosan is rendezve nem lesz e mindinkább halogatást nem tűrő kérdés.

Köszönetet mondottunk a tiszai evangélikus egyházkerület lelkészegyesületének a kultuszminiszterhez intézett s mostoha helyzetünket feltáró, méltánytalan elbánásban való részesítésünkre reá mutató nyílt leveléért s kértük a kerületet, hogy megfelelő formában zörgessen szintén illetékes helyen. A nagybányai egyházmegyének az adósegély, korpótlék stb. mielőbbi kiutaltatása végett tett praktikus és könnyen beállítható rendszert ajánló javaslatát magunkévá tettük s megvalósítását a kerülettől kértük s Radó József nagylétai lelkész indítva

nyára kimondottuk, hogy a prot. sajtó vállalatnak teljes erőnkkel sietünk támogatására s egyház-megyénk is belép 200 koronával alapítótagul.

Örvendetelesen vettük tudomásul, hogy a sovány, de mégis valami „500 koronás, avagy valamivel több” ruhasegélyt ez évben is megkapjuk. — Jelen-tette még szeretett esperesünk, hogy hohnapai köz-gyűlésünknek, megbízottjában ugyan, püspöki ven-dége lesz — az életbiztosítással kapcsolatos VIII-ik hadikölesön ösmertetése végett.

E nap délutánján közg. bírósági, tanácsbírói értekezlet és tanügyi bizottsági üléseink tartattak.

Közg. bíróságunk 3 ügyben mondott termény-váltások értékelésével kapcsolatban a felekre meg-nyugtató határozatot.

Tanácsbírói értekezletünk a másnapi gyűlés tárgyainak alapos előkészítésével biztosította annak rövid lefolyását. Tanügyi bizottságunk a tanító-testület előterjesztését készítette el a közgyűlés elé. Közgyűlésünk d. e. 9 órakor az úri kaszinó helyi-ségében a 37. dicséret elénekklésével s esperesünk szívünket melengető, zaklatott, fáradt lelkünket a megbékélés és bizalom útján Istenhez vezető le-bilincselő imájával vette kezdetét. Jóságos lelkű főgondnokunk sokat mondó szavakban reá mutatva a kath. autonomiával reformált egyházunkat fenye-gető sérelmekre, a gyűlés tagjait üdvözölve, munkál-kodásunkra Isten áldó kegyelmét kérve, nyitotta meg gyűlésünket.

Esperesünk időszaki jelentése kegyeletes szavak-ban emlékezett meg elvesztett kiválóságainkról s tömören összefoglalva ösmertette végzett intézke-déseit. Örömmel hagytuk jóvá. Számvevőszéki elnö-künk jólesőleg jelentette, hogy minden egyes egy-házunk a kívánt formaságok szem előtt tartásával kifogástalanul terjesztette be számadásait.

Lelkészerterkezleti előterjesztéseink mind hatá-rozatba mentek. Ezek kapcsán ösmertette püspö-künk megbízottja Beke Antal s. litkár az életbizto-sítással kapcsolatos VIII-ik hadikölesön ügyét. — Dacára az ő ügyes és lendületes előadásának, e dolog sikertelensége felől az értekezleten kialakult véle-ményünk megmaradt.

A tanítótestület előterjesztéseit adta elő ezek után bizottsági jegyző. Előterjesztéseit egyhangúlag elfogadtuk. Tagjainkban is ifjodtunk újonnan vá-lasztott tanítók esküdtek, igérve kötelességük hív betöltését. Vedresábrány egyhangúlag Cs. Nagy Dániel tábori lelkészt hívta el pásztorul. — A jó Isten gondviselő kegyelme szálljon reájuk.

Közlelkésedéssel erősítettük meg egyházmegyénk 3000 koronás „reformáció 500 éves jubiláris alapja” gondosan megszövegezett alapítólevelét.

Majd az egyházlátogató küldöttségeket alakít-totta meg közgyűlésünk. Gyorsan perdültek le ezután Szabó Zoltán és Bodor Pál gondos javaslataiban köz-

gyűlésünk többi tárgyai, jelentéktelen ügyek jobbára békésen és méltányosan megkötött terményváltás-gok, póttadók kivetésére engedély kérések; jóvá-hagyattak.

Egyházmegyénk csaknem minden egyháza 100—150% póttadóval küzd immár s az adósegély revíziója még mindig késik.

Az egyhangúlag hozott határozatok hitelesi-tettnek kimondott jegyzőkönyve után esperesünk köszönetet mondott a megjelenteknek s abban a jó reménységben hangzott el ajkainkon a Hymnusz dallama, hogy fohászuink meghallgatja a Gondviselő s talán mire ismét együtt leszünk, határt vet az isteni gondviselés az emberi gőgnek és döllyfős indulatnak,

Délben közehéd volt a Szentés-féle vendéglő-ben köszöntők nélkül.

Nem volna még hű a krónikám, ha esperesünk jelentésének azon részét külön meg nem említeném, melyben tudomásunkra hozta, hogy kiváló világi tanácsbíránk mélt. Papszász Lajos úr 500 koronát küldött kezeihez azzal, hogy egyházmegyénknek a mai élet nyomasztó hatását érző belhivatalnokai segítségére fordítsa. Áldja meg a jó Isten érte. Espe-resünk atyai szíve megérdemelt helyen törölt le általa egy-egy könnyeseppet.

(Álmosd.)

Székelyhidy Béla,
ért. jegyző.

Iskola

A Heidelbergi Káté és vallásoktatásunk.

Együtt említem e két fogalmat, pedig a valóság-ban milyen távol vannak egymástól. Sokszor hal-lom és olvasom, hogy milyen tökéletes foglalata a Heidelbergi Káté a mi hitünk igazságainak s mily klasszikus tömörséggel s mily megnyugtatólag felel meg a hitben ingadozó lélek sok kérdésére. Meg-vallom, nekem ünnepi óráim azok, amelyekben ma-gyarázatahoz készülök s hitem ilyenkor mindig új erőt nyer. Kifejezetten alapvető hitvalláskönyvünk a Heidelbergi Káté s mégis szinte el van rejtve a hívek milliói elől minden áldásával, élő és ható ere-jével együtt. A régiak hitbuzgósága és áldozatkész-sége nem kis mértékben táplálkozott abból, mert tudták, hogy mit és hogyan hisznek. S a mai nem-zedék hitlensége, közönye és szűkkeblősége követ-kezménye egyrészt annak is, hogy hitigazságaink hiányos ismerete miatt az öntudatos hitélet hiányzik. Se elemi, se gimnázialis, se theologiai vallásos neve-lésünk nem ruházott fel minket kátémagyarázó lel-készeket sem a minimális ismerettel. Hát a hívek milliói milyen forrásból meríthettek volna, ha mi is szomjan jöttünk el az ismeretadó források mellől.

De ne vissza, hanem előre nézzünk. Nagyobb gyülekezeteinkben kezdi visszafoglalni régi helyét a Heidelbergi Káté. De mikor lesz ez a térfoglalás általános? S aztán a változott idők és viszonyok miatt meglesz-e a kívánt eredmény? Én azt állítom, hogy a gyülekezeti kátémagyarázatnak alapra van szüksége; e nélkül csak fővényre építünk. Az alap a Heidelbergi Káté iskolai tanítása legyen. Ez legyen a vallástanítás, de főképen a konfirmációi oktatás középpontja. Mennyi sok különféle konfirmációi káté van használatban, a mindenkor és mindenben kívánatos egység, de különösen a későbbi gyülekezeti építés céljából mennyit nyernének a lelkipásztorok ennek tanítása által. Mert ugye ez a leglökéletesebb kifejezője hitvallásunknak, az ősforrás, ebből merit minden kátéíró. S ha már az iskolai tanítás mindenkinek sajátjává teszi a hit főbb igazságait, az alap kész s a gyülekezeti életben bátran lehet reáépíteni. Természetesen ebből a célból meg kellene rövidíteni s a főbb gondolatokra redukálni a Heidelbergi Káté szövegét is. Így lehetne aztán az iskolai vallásoktatást a belmisszióval folytatva a gyülekezeti élet számára gyümölcsöztetni.

Azonban segédforrások nélkül a gyülekezeti kátémagyarázat építő ereje is kérdéses. Ezen a téren oly kevés forrásmunka áll rendelkezésünkre, ha ugyan egészen el nem fogytak, hogy a nagy kereslet és szükség szinte kiált újabb termelés után. A Heidelbergi Kátéval hivatásszerűen és hivatottan foglalkozó pásztorokra és tanárookra tekintsünk és várjuk az ő megmozdulásukat. Hivatalos kiadványainkkal is az ilyen mindennapi, égető szükségeket kellene kielégíteni, ha felkészülve akarunk a közeljövő nagy változásaival szembe szállani.

Az emberi lélek kibeszélhetetlen változásra ment át a háború alatt. A szabadulás után nem fog ráismerni önmagára. Keresni fogja régi én-jét, a régi hitet. Legyünk mellette mi a hit Fejedelmének, a Krisztusnak evangéliomával.

(Nagyvárad.)

Gesztelyi Nagy Béla.

Közélet

A református hittudományi kar a Zoványi ügyről.

Mint az elvárható volt, a legközvetlenebbül érintett s érintett kar a nagy feltűnést, sőt izgalmat keltett felolvasás megjelente s ismertté válása után szükségét érezte annak, hogy az ügyben állást foglaljon. Tennie kellett s tette ezt azon tényből folyólag, mert Zoványi professzor a kar által rendezett ünnepélyen a kar megbízásából szerepelt. Nem tartózkodunk ama véleményünk nyilvánításától, hogy a választást, illetve megbízást elei-

től nem tartottuk szerencsésnek, hiszen éppen a hit tudományi kar tagjai bizonyára tájékozottak a Zoványi teológiai felfogása s különösen a Kálvinnal szemben elfoglalt álláspontja felől.

Ugyanis, mint teljesen megbízható forrásból értesülünk, a kar rendkívüli ülésén foglalkozván a kérdéssel, egyhangúlag hozott határozattal kijelentette, 1. hogy az évzáró ünnepélyen a rektor mellett a teológiai dékánnak is értekezés vagy beszéd tartásával történni szokott szereplését ez alkalommal nem óhajtja; 2. hogy a decemberi felolvasás tartalmáról s irányzatáról tudomással nem bírván, azért a teljes felelősséget a felolvasóra hárítja s a felolvasással sem előzetesen, sem utólag szolidaritást nem vállal.

Ez volt a legkevesebb, amit a tiszántúli református egyházkerület által fenntartott református hittudományi katedrák jelenlegi betöltőitől joggal elvártunk. A határozat súlyáról s értékéről lehetnek a vélemények eltérők, egyesek talán elégnék fogják tartani, mások talán kevesellik s túl szűkszavúnak látják, mi e felett nem elmélkedünk, sőt megelégedéssel állapítjuk meg, hogy a kar ismerte kötelességét s bizonyosságát szolgáltatva annak, hogy a református hittudományi kar lényegének s létjogosultságának kérdésével tisztában van. △

Irodalmi szemle

Baja Mihály túrkevei lelkésznek a napokban Debreczenben Csáthy Ferenc egyetemi könyvkereskedő kiadásában verseskötete jelent meg, melynek címe „*Babiloni vizek mellett*“ találóan jellemzi a belső tartalmat is. Megtaláljuk benne az Amerikában írt hazasíró nótákat, melyekben a különböző tartalmú lírai, háborús és vallásos versek sorakoznak, mindegyik külön ciklus alatt. A 8 és fél ív terjedelmű kötet külsőleg is megfelelően érvényesül és őszintén kívánjuk, hogy a protestáns közönség méltóképpen fölkarolja az ismert nevű költő ez újabb kiadványát. A mű ára 6 korona s megrendelhető Kókainál Pesten és Csáthynál Debreczenben. Ismertetésére visszatérünk.

F. Varga Lajos : „Imádságok bibliaolvasással egybekötött hétköznapi istentiszteletekre“ című imakönyvének 2. kötete (befejező kötet) is megjelent már. A 326 oldalra terjedő könyv ára füzve K 8. —, kötve K 12. —. (Porto 46 fillér.) Az első kötet (300 oldal) is ugyanilyen árért kapható Hoffmann és Kronovitz debreczeni könyvkiadó hivatalában. A munkát rövid időn belül ismertetni fogjuk. Addig is melegen ajánljuk.

A nagybányai református egyház 1917. évi állapotáról minden jelentős mozzanatra kiterjedő, gondosan szerkesztett, izléses kiállítású jelentést adott ki 16 lapon a presbiterium.

Különfélék

A Református Sajtó felkarolása érdekében folyó hó 8. és 9. napjain az ifjúság és a felnőttek részére értekezletet tartottak Debreczenben. 8-án délelőtt a református leánynevelő intézetben, délután 6 órakor a kollégiumi oratoriumban beszélt Csikesz Sándor tábori lelkész nagy lelkesedéssel és meggyőző erővel az egybegyűlt tanulóknak. Az előadás többek lelkében maradandó hatást hagyott. Mivel ugyancsak 8-án Csikesz Sándor rögtöni bevonulásra parancsot kapott, másnap délelőtt a kollégium dísztermében a. intelligens társadalom köréből egybegyűlt népes értekezleten dr. Baltazár Dezső püspök úrnak az ügy fontosságára rámutató bevezető bevétele után Dr. Varga Zsigmond a nyomdáról, Dr. Tankó Béla a református könyvkiadásról, Erdős Károly a református sajtó jelenlegi állásáról tartott szemléltető és cselekvésre buzdító előadást. Az értekezletet a püspök úrnak a sajtó iránt való kötelességeink hiv. teljesítésére serkentő szavai zárták be.

A debreczeni Középiskoláknak a Tanárok Háza javára a Csokonai színházban rendezett estélyét május 4-én Mácsai Sándor kollégiumi énektanár szakavatott vezetése mellett a középiskolák egyes karának három latin és egy magyar dala nyitotta meg, amely után Oláh Gábor: Tanárok Háza c. érzékes költeményét nagy megértéssel és meglepően finom színezéssel adta elő Baltazár Kata. Művészi képességről tett bizonyosságot dr. Medveczky Károly, Jakucs István, Nádasdi József és Pálffy József Mozart G. moll quartettjének interpretálása, míg Galánffy Jánosné hatalmas organummal, mély átérzéssel előadott szavalata lelkesedésre ragadta a hallgatóságot. Hammerstedt János zongoraművész Liszt Legendájának mesteri játékával, Havas Gáborné több műdalnak kiválóan remek éneklésével bilincselte le a közönséget. Kedvesen bájos volt Baltazár Kata és Szász Márta táncduettje és tíz leánykának fürge táncjátéka. Az estét Kisfaludy Károly A vígjáték előadása rekesztette be, az előadásban a középiskolák ambiciózus növendékei vettek részt nagy kedvvel.

Tájékoztató a zilahi református óvónőképzőbe való felvételtől. Akik a jövő 1918—19. iskolai évre a zilahi református óvónőképző intézet I. osztályába nyilvános tanulóknak óhajtanak beiratkozni, azok felvételi kérelmüket 1918 május 31-ig adják be az igazgatóságnak. Az óvónőképző két éves tanfolyam. Érethelyesek: a) oly tisztességes előéletű nők, akik 14. életévüket betöltötték, de a 40. életévet még túl nem haladták; b) a polgári, vagy felsőbb leányiskola IV., vagy a felső népiskola II. osztályát nyilvános tanintézetben sikerrel végezték, vagy — kivételes esetben — a megfelelő tananyagokból jó eredményű felvételi vizsgát tesznek; c) tiszta hangjuk és jó zenei hallásuk van; d) a kisedzővónői pályára alkalmasak, egészségesek és éptestűek. A felvételi kérelmek a Zilahi Református Óvónőképző Intézet Igazgató tanácsához címezendők. A kérvényhez melléklendő: 1. születési bizonyítvány (anyakönyvi kivonat); 2. az utolsó iskola, esetleg félévi bizonyítvány (tehát: polgári iskola IV. oszt., vagy felsőbb leányiskola IV. oszt., vagy felsőbb népiskola II. oszt.); 3. újravizsgálási bizonyítvány; 4. hatóság orvosi bizonyítvány (zárt borítékban); 5. erkölcsi bizonyítvány (saját egyházközsége lelkészétől, vagy polgári hatóságtól) olyan

folyamodókról, akik a folyamodás évében nem jártak iskolába. A felvétel csak az intézetben megtartott orvosi és zenei vizsgálat sikeres volta esetén tekinthető végérvényesnek. Internátus nincs. Az igazgatóság.

A debreczeni református polgári leányiskola növendékei feltűnően bájos, minden ízében kedves iskolai ünnepélyt rendeztek május 5-én délután. Volt karének, szavalat, páros jelenet, ének kettős, magyar tánc, szindarab, daljáték s meglepő volt, hogy a polgári osztályból kikerült kis leánykák milyen nagy ügyességgel, otthonossággal és kedvvel feleltek meg a rájuk bízott szerepeknek. A kezdő intézetnek első nyilvános szerepléséhez őszintén gratulálunk.

A debreczeni m. kir. tudományegyetem könyvtárának megnyitása május 1-én volt élénk érdeklődés mellett, a város Simonffy-utcai bérházában elhelyezett helyiségeiben. Dr. Láng Nándor egyetemi tanár, mint a könyvtári bizottság elnöke, szép beszédben mondta el a könyvtár létrejöttének történetét és ismertette a fejlődést a mai állapotig; azután Dr. Erdős József Rector magnificus, hatásos beszéd kapcsán átadta az intézményt a közhasználatnak. A könyvtár vezetését dr. Cs. Varga Antal igazgatói teendővel megbízott könyvtárőr teljesíti nagy ügybuzgósággal.

Hajduszoboszlón a református elemi népiskolák május 1-én Kárpát-ünnepélyt rendeztek, melynek tiszta jövedelmét 101 K-t a kárpáti harcokban elesett hősök sírjainak gondozására küldték el.

A Magyar Tudományos Akadémiának május elején tartott ülései néhány pontban közelről érdekelnek minket, amennyiben a nyelv- és széptudományi (I.) osztályon meghirdetett Nádasdy jutalmat Zempléni Árpád vasfő és Ime c. művével, a (II.) történelmi és filozófiai osztályon pedig a Gorove pályadíjat Dr. Bartók György kolozsvári egyetemi tanár Kant etikája c. „Erkölcsei törvény bennem” jellegű munkájával nyerte meg. Mindkét kiváló férfiút a legfelsőbb tudományos elismerésben való részesülésük alkalmából őszintén üdvözljük.

Szédelgés oroszországi sirokkal. Oroszországból tömegesen érkeznek egyes szédelgőktől levelek olyan családok címére, akiknek orosz földön eltemetett hősi halottjuk van. Megállapítást nyert, hogy e levelek csaknem kivétel nélkül szédelgőktől erednek, akik iparszerűleg foglalkoznak azzal, hogy kipuhatolják orosz földön hősi halált halt katonáink hozzátartozóinak neveit és az illetők családjának írott levélben azzal az állítással, hogy ők a sírt felfedezték és állandóan gondozzák, kisebb-nagyobb összegeket csálnak ki. Tekintettel erre a szédelgésre, olyanok, akik Oroszországból ilyen tárgyú leveleket kapnak, saját érdekükben jól teszik, ha e leveleket tájékoztatás iránti kérés kíséretében a következő címre küldik el: K. u. k. Kriegsgefangenenmission, Etappenpost 258. A—y.

Egy gimnáziumi VI. osztályt végző, nagy növésű, erőteljes fejlődésű, komoly magaviseletű, Kálvineumbeli lelkészárva, a nyári nagy szünidő alatt teljes ellátás és bizonyos tiszteletű mellett valamelyes felügyelőféle alkalmaztatást keres gazdaságban vagy megfelelő foglalkozási körben. Tisztelettel kérem i. t. lelkészársaimat, hogy ha vidékükön ilyen fiatal emberre volna szükség valahol, kegyeskedjenek előre is megköszönt soraikkal Veress Balint református lelkészt Henczidán, Bihar vm. felkeresni.

Hivatalos értesítés.

A tisztintúli református egyházkerület püspökétől.

2424—1918. sz. **KÖRLEVÉL**

a kebelbeli egyházak Nagytiszt. Presbiteriumaihoz.

A Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt-Egylete azzal a kéréssel fordult hozzám s általam minden kebelbeli egyház Presbiteriumához, hogy nagy kiadásainak fedezésére és a hadiségélyezés általános céljaira, mint az elmúlt két évben tettük, úgy a jelenben is anyagi erőnkhez mért áldozatunkat hozzuk meg.

Hogy a magyar Vörös-Kereszt-Egylet óriási összegeket igénylő, mindenkitől ösmert emberbaráti működésében ne legyen hanyatlásnak kitéve, kénytelen ismét és ismét a magyar társadalom áldozatkészségét igénybe venni.

A magam részéről a már két évben is bevált módon kívánom a magyar református társadalom adakozására az alkalmat megadni. Ezért felkérem az igen tisztelt Presbiteriumokat, hogy a f. évi jún. hó 23-án összegyűlendő templomi perselypénzt méltóztassanak nevezett egylet céljaira átengedni. A gyűjtés eredményére tekintettel kívánatosnak tartanám, ha a lelkész urak a gyűjtésre a június hó 16-diki napon előre felhívnák a gyülekezet figyelmét, egyben ösmertetvén a Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt-Egyletét, annak célját és rendeltetését. — A gyűjtés eredményét méltóztassanak július hó 8-ig az illetékes esperesi hivatalhoz beküldeni.

A nagytiszteletű Esperes urakat pedig felkérem, hogy a begyűlt adományokról egyházközségenként feltüntetett 2—2 példányban készített kimutatásokat hozzám legkésőbb július hó 15-re terjesszék fel s egyben a begyűlt összegeket együttes elszámolásra juttassák hivatalomhoz.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918 április hó 29.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes.

Befejező kötet. — Megjelent a II. kötet F. Varga Lajos:

„Imádságok bibliaolvasással egybekötött hétköznapi istentiszteletekre“
című imakönyv, 320 oldal.

Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

Portóra 40 fillér kötetenként. Az első kötet is kapható. Ugyanolyan ár. 300 oldal. A két kötetet egyszerre is küldhetjük.

Megrendelhető:

Hoffmann és Kronovitz könyvkiadóhivatalában Debreczen, Ferencz József-út 49-ik szám alatt.

Most jelent meg:

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre. — Írta:

F. VARGA LAJOS,

— nagyrábéi református lelkész. —

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.

A II-ik kötet 3—4 hét múlva jelenik meg, ára ugyanannyi lesz. — Portóra 1 korona küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában

DEBRECZEN.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszöveteg Iogysz-tási és értékesítő szövetkeze bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összfor-
♦♦ galma 80.000.000 korona volt. ♦♦

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.